

**Latvijas Universitātes Zooloģijas muzeja
kolekciju un eksponātu vēsture**
*History of Collections and Exhibits at
the University of Latvia Museum of Zoology*

† Andris Piterāns

Māris Cinītis

E-pasts: mc@lanet.lv

Nikolajs Pētersons

E-pasts: nikolajs.petersons@lu.lv

Uģis Piterāns

LU Tropu tauriņu māja
Kandavas iela 2, LV-1083
E-pasts: ugis.piterans@lu.lv

Katra muzeja interesantākā daļa, protams, ir tajā apskatāmie eksponāti. Bet ne mazāk interesanta ir izstādīto eksponātu un krājumā uzglabāto kolekciju vēsture un informācija par cilvēkiem, kas ar to bijuši saistīti. Izņēmums nav arī LU Zooloģijas muzejs, kur aplūkojamas tādas izcilas kolekcijas kā Ā. Butula gliemji, barona A. Maltica Dienvidamerikas putni, kā arī daudzveidīgas kukaiņu kolekcijas. Savukārt krājumā glabājas slaveni zinātnieku kolekcijas: barona J. Nolkena tauriņu, E. Ozola jātnieciņu, barona H. Loudona putnu ādiņu un citas kolekcijas.

Atslēgvārdi: zooloģija, Ā. Butuls, A. Maltics, J. Nolkens, E. Ozols, H. Loudons.

Saīsinājumi

LA	Latvijas Augstskola
LKF	Latvijas Kultūras fonds
LLA	Latvijas Lauksaimniecības akadēmija
LOB	Latvijas Ornitoloģijas biedrība
LOC	Latvijas Ornitoloģijas centrāle
LU	Latvijas Universitāte
MDF	Matemātikas un dabaszinātņu fakultāte
RDB	Rīgas Dabaspētnieku biedrība
RPI	Rīgas Politehniskais institūts

SAEZI	Salīdzināmās anatomijas un eksperimentālās zooloģijas institūts
SZI	Sistemātiskās zooloģijas institūts
ZA	Zinātņu akadēmija
ZM	Zooloģijas muzejs

Katra muzeja interesantākā daļa, protams, ir tajā apskatāmie eksponāti. Bet ne mazāk interesanta ir izstādīto eksponātu un krājumā uzglabāto kolekciju vēsture un informācija par cilvēkiem, kas ar to bijuši saistīti. Izņēmums nav arī Latvijas Universitātes (turpmāk LU) Zooloģijas muzejs (turpmāk ZM).¹

Jau sākot ar 1920. gada jūniju, kad Sistemātiskās zooloģijas institūta (turpmāk SZI) inventārā tika iekļauti pirmie zooloģiskie objekti, krājumi ar jauniem eksponātiem tika papildināti regulāri. Pirmais ieraksts inventārgrāmatā 1920. gada 6. maijā (inventārgrāmata gan oficiāli tika apstiprināta tikai 20. maijā) attiecas uz instrumentu iegādi. Inventārā (cerams, ka svinīgi) tika iekļautas 2 ķirurģiskās šķēres un 1 pincete, kuras tika iegādātas tolaik pazīstamajā firmā *K. Marggraf Riga*, no kuras arī vēlāk regulāri tika veikti pirkumi (piemēram, Salīdzināmās anatomijas un eksperimentālās zooloģijas institūts (turpmāk SAEZI) 1920. gada septembrī iegādājās tolaik visai modernu *Seibert* firmas mikroskopu, bet SZI decembrī – ne mazāk modernus *Ernst Leitz* un *Carl Zeiss* mikroskopus). Pirmie zooloģiskie objekti SZI inventārā tika iekļauti 15. jūnijā, kad no preparatora **Ferdinanda Erdmana Šolla** (*Ferdinand Erdmann Stoll*) tika nopirkti 38 izbāzeņi (29 no tiem bija putni). Savukārt SAEZI pirmo zooloģisko objektu (roņa galvu) iegādājās 1922. gada 18. janvārī izsoļu namā *Wuko*.

Ferdinands Erdmans Šolls [2, 3, 4, 5] dzimis 1874. gada 3. oktobrī Daugavgrīvas (*Dünamünde*) mācītājmuižā pie Rīgas. Viņa tēvs **Ferdinands Erdmans Šolls sen.** (1816–1893) bija mācītājs Daugavgrīvas luterāņu draudzē. Interesanti, ka vectēvs, arī mācītājs, **Fridrihs Erdmans Šolls** (*Friedrich Erdmann Stoll*, 1761–1826) ir bijis viens no pirmajiem dabas pētniekiem mūsdienu Latvijas teritorijā. F. E. Šolls beidza Rīgas pilsētas 1. ģimnāziju, bet 1892. gadā ģimene pārcēlās uz Smilteni, kur par mežsargu strādāja Ferdinanda brālis **Vilhelms** (*Friedrich Wilhelm Stoll*, 1863–?). Tieši brālis radīja interesi par dabu, īpaši par putniem. Tāpēc 1894. gadā F. E. Šolls devās uz Vāciju, kur Linneja institūtā (*Linnaea Naturhistorisches Institut*) Berlīnē apguva taksidermiju, kas vēlāk kļuva par viņa vienu no galvenajām nodarbēm. Neilgi pēc atgriešanās Smiltēnē (1896), jau 1898. gadā, viņš Rīgā izveidoja pats savu taksidermijas laboratoriju *Dermoplastisches Laboratorium* (pastāvēja līdz 1915. gadam). 1893. gadā viņš iestājās Rīgas Dabaspētnieku biedrībā (turpmāk RDB), vēlāk kļuva par tās valdes locekli, bet 1935. gadā viņu ievēlēja par tās goda biedru. Ilgus gadus (1904–1922) F. E. Šolls strādāja biedrības muzejā. Viņš bija arī Rīgas Zooloģiskā dārza līdzdibinātājs, vēlāk darbojās tā direkcijā. Strādāja (1917–1939) arī par dabaszinātņu skolotāju vairākās Rīgas vācu skolās. Bez ornitoloģijas un taksidermijas

¹ Sk. arī – Piterāns A., Piterāns U. (2017) Latvijas Universitātes Zooloģijas muzejs. No: *LU Raksti*. 815. sēj. Rīga: Latvijas Universitāte, 178.–199. lpp. Personālijas, par kurām šeit var izlasīt sīkāk, šajā rakstā atzīmētas ar zvaigznīti (*).

F. E. Štolls sāka interesēties par Latvijas sēnēm. Viņš nevāca sēņu herbāriju, bet savus sēņu atradumus rūpīgi izpētīja un zīmēja. F. E. Štolla meita **Katarīna Bikeriha-Štolla** (*Katarina Bikeriha-Stoll*, 1915–2015) (F. E. Štolls 1912. gadā apprecējās ar **Alvīni fon Viherti** (*Alwine von Wichert*, 1873–1955)), sekojot sava tēva novēlējumam, zīmējumu kolekciju 1998. gadā dāvināja LU Botānikas muzejam, kur tā glabājas arī šobrīd (137 mapēs ir 1100 lapas ar sēņu zīmējumiem). 1939. gadā F. E. Štolls kopā ar vācbaltiešiem izceļoja uz okupēto Polijas teritoriju. Tur pie Šnābelas (*Schnabel*) pilsētas nodibināja Putnu novērošanas staciju *Kranichbruch* (1942). Pēc kara pārcēlās uz dzīvi Rietumvācijā, kur strādāja Lēres (*Leer*) muzejā paša izveidotajā Dabas nodalā. F. E. Štolls miris 1966. gada 21. septembrī Heselē Vācijā.

Tomēr pamatu abu institūtu kolekcijām veidoja no Rīgas Politehniskā institūta (turpmāk RPI) Zooloģijas un zivsaimniecības kabineta pārņemtie eksponāti, kas gan SZI inventārā tika iekļauti tikai 1921. gada 18. janvārī (734 zooloģiski objekti). Vēlāk (1922. gada 29. jūnijā) daļa (71 objekts) no šī materiāla tika nodota SAEZI. Turpmāk šāda apmaiņa starp abiem institūtiem (gan ar tehnisko aprīkojumu, gan ar muzeja eksponātiem) notika visai regulāri. No RPI pārņemtajā materiālā bija pārstāvētas dažādas dzīvnieku grupas: zivis (136), kukaiņi (101), putni (81), zīdītāji (64), vēžveidīgie (57), adatādaņi (51) u. c. 1922. gada 23. martā SZI inventārā tika iekļauts **Nauma Lebedinska*** lūša izbāzenis, ko viņš bija nopircis no Baltijas Vāciešu palīdzības komitejas. Tā paša gada 20. aprīlī Latvijas Valsts 1. prezidents **Jānis Čakste** (1859–1927) dāvināja muzejam mežakuīļa izbāzeni.

Par ļoti vērtīgu jāuzskata barona **Haralda Loudona** (*Baron Harald Georg Gideon von Loudon*) putnu ādiņu kolekcija (161 suga, 444 objekti), kuru, pateicoties **Nikolaja Tranzē*** iniciatīvai, SZI 1922. gada 5. jūlijā iegādājās no H. Loudona pilnvarnieka – barona **Leo fon Štempela** (*Baron Leo von Stempel*, 1869–?). Tā gan bija tikai neliela daļa no, domājams, ap 12 000–16 000 eksemplāru lielās kolekcijas [6].

Barons **Haralds Loudons** [6, 7, 8, 9, 10, 11] piedzima 1876. gada 11. aprīlī Ķeīžu (*Gute Keisen*) muižā netālu no Valmieras. Viņš mācījās Bērzaines (*Birkenruh*) vācu ģimnāzijā pie Cēsīm, pēc tam vienā no Rīgas reālskolām. Vēlāk sekoja privātās studijas Ķeizariskās Krievijas Zinātņu akadēmijas Zooloģijas muzeja mācību iestādē Sanktpēterburgā. Līdz 21 gada vecumam viņš dzīvoja Ķeīžu muižā, kur arī veica savus pirmos ornitoloģiskos novērojumus. Pēc tēva nāves (1898), mantojot Ķeīžu un Lizdēnu (*Gute Lidsen*) muižu, barons pārcēlās uz Lizdēniem (11 km no Ķeīziem), kur 1898. gada septembrī apprecēja savu vienaudzi, Vīlandes baronesi **Magdu fon Milenu** (*Magda Margaretha Lolli Maria von zur Mühlen*, 1876–1931). Lizdēnos H. Loudons nodzīvoja līdz Pirmā pasaules kara beigām. Šajā dzīves posmā viņš organizēja tālas ekspedīcijas (Krima, Kaukāzs, Vidusāzija), no kurām atveda lielāko daļu savas kolekcijas. Dzīvojot Lizdēnos, viņš kā pirmais Latvijas teritorijā uzsāka putnu gredzenošanu. H. Loudons aprakstīja arī apmēram 50 zinātnei jaunas putnu pasugas un sugas (lielākoties sadarbībā ar krievu ornitologu, rakstnieku un ceļotāju **Nikolaju Zarudniju** (*Николай Алексеевич Зарудный*, 1859–1919)). Kā vienu no pirmajām H. Loudons aprakstīja sekulainā cīruļa pasugu, kuru nosauca par godu savai sievai – *Galerida cristata magdae* Loudon et Zarudny, 1903. Diemžēl vēlākajos gados apmēram puse no šiem taksoniem tika klasificēta par sinonīmiem un

zaudēja pirmatklājuma nozīmi. Tomēr daudzas aprakstītās putnu pasugas un viena suga – Kaspijas zilīte *Poecile hyrcanus* Zarudny et Loudon, 1905 – mūsdienu putnu klasifikācijā joprojām tiek atzītas. Kopš 1893. gada H. Loudons bija RDB ierindas biedrs, bet 1926. gadā viņu ievēlēja par biedrības goda biedru. 1918. gada beigās H. Loudons ar ģimeni bija spiests pamest dzimteni un pārcelties uz dzīvi Vācijā. Barons H. Loudons miris 1959. gada 1. janvārī Berlinē.

Arī turpmāk putnu kolekcija tika ievērojami papildināta. Lieli nopelni te bija Nikolajam Tranzē* (ZM glabājas vairāk nekā 140 viņa izgatavotie putnu izbāzeņi un 133 ādiņas) un Ernstam Kēpenam (*Ernst Koeppen*, 1889 – ap 1970), kurš šim muzejam izgatavojis apmēram 50 izbāzeņus un 16 ādiņas. Pirmskara gados ornitoloģisko kolekciju papildināšanā liels devums bija Kārlim Grigulim (izgatavojis 111 putnu ādiņas), kā arī Kārlim Vilkam un H. Stākam (*H. Staak*), bet pēckara gados lielu ieguldījumu putnu kolekcijas (galvenokārt putnu ādiņu) papildināšanā devuši Juris Rūte* (312 ādiņas), Georgs Lejiņš (234 putnu ādiņas; ZM kolekcijā ir arī G. Lejiņa ievākto sikspārņu ādiņas), Mintauts Švarbergs (110 ādiņas), Jānis Baumanis* (66 ādiņas), Pēteris Blūms* (63 ādiņas), Harijs Mihelsons (56 ādiņas), Jānis Baltvilks (42 ādiņas), Juris Lemmings (38 ādiņas), Valdemārs Mucenieks (27 ādiņas), Viktors Šmits* (24 ādiņas) u. c. Lielu ieguldījumu ZM ekspozīcijas atjaunošanā devis taksidermists Valdis Roze*, kurš gandrīz 20 gadu laikā (1993–2013) papildinājis ornitoloģisko ekspozīciju ar vairāk nekā 200 jauniem eksponātiem.

Kā īpašs objekts minams ekspozīcijā aplūkojamais vistu vanags, kuru 2008. gada augustā Kronvalda parkā beigtu atrada un ZM nodeva pašreizējais LU rektors Indriķis Muižnieks (dz. 1953).

1. attēls. Juris Rūte (20. gs. 70. gadu sākums); Pēteris Blūms (20. gs. 70. gadu sākums); Jānis Baumanis (20. gs. 70. gadu sākums); Jānis Baltvilks (20. gs. 90. gadi)

Kārlis Grigulis [12, 13, 14, 15, 16, 17, 18] dzimis 1884. gada 16. februārī Ilūkstes apriņķa Salienas pagastā Lielbornes muižas rentnieka ģimenē. 1897. gadā viņš kopā ar vecākiem izceļoja uz Krieviju, kur apmetās Omskas apgabala Saltikovas sādžā latviešu kolonijā. No 1906. līdz 1909. gadam dienēja obligātajā cara karadienestā Harbinā, Mandžūrijā, tur spēlēja orķestrī, kur apguva arī diriģēšanas prasmi. Pēc atgriešanās Saltikovā strādāja par latviešu valodas un dziedāšanas skolotāju,

vadīja arī latviešu kori. Šajā laikā radās nopietna interese par putniem. Kopā ar sievu Aleksandru un divām meitiņām 1924. gadā viņš atgriezās Latvijā, līdzī atvezdams lielu Sibīrijas putnu kolekciju. Latvijā viņš uzsāka darbu Latvijas Dabaszinātņu miļotāju biedrības muzejā kā zinātniskā materiāla vācējs un preparators. Mazliet vēlāk – arī kā zinātniskā materiāla vācējs un preparators – K. Grigulis tika pieņemts darbā Skolu muzejā. Šeit viņš bija arī ceļojošās izstādes vadītājs (1925–1941). No 1941. gada maija līdz pat aiziešanai pensijā (1950) K. Grigulis strādāja Latvijas PSR Dabas muzejā (sākotnēji Rīgas pilsētas Dabas muzejā, saglabājot savu vietu arī Skolu muzejā) par putnu nodaļas pārzini. Pēc aiziešanas pensijā vadīja (līdz 1960. gadam) nodarbības putnu preparēšanā LPSR vecāko pionieru vadītāju skolā un turpināja lasīt lekcijas par putniem. K. Grigulim nebija augstākās izglītības – taksidermijas un putnu sugu pazišanas prasmes viņš apguva pašmācības ceļā. Viņš bija daudzu populārzinātnisku brošūru autors un bērniem rakstīja grāmatas par putniem. Miris 1972. gada 12. jūlijā.

Kārlis Vilks [19, 20, 21] dzimis Lubānas Aizpurvos 1900. gada 25. janvārī. Viņš bija jaunākais no pieciem bērniem ģimenē. K. Vilks apmeklēja skolu Lubānā (1912–1916), pēc tam Rēzeknē (1916–1920). 1924. gada rudenī viņš uzsāka studijas LU Medicīnas fakultātē Rīgā, kuru absolvēja 1928. gadā, iegūstot ārsta diplomu. Tieši šajā laikā Rīgā, LU SZI paspārnē **Nikolaja Tranzē** vadībā nodibināja Latvijas Ornitoloģijas centrāli (turpmāk LOC). K. Vilks bija viens no pirmajiem 12 entuziasmiem, kuri uzsāka putnu gredzenošanu jau pirmajā – 1925. gadā (gredzenot putnus viņš turpināja līdz pat 1986. gadam). 1929. gadā K. Vilks kā pirmais Latvijā sāka putnus ķert ar tīkliem, kas ļāva ievērojami palielināt apgredzenoto putnu skaitu. 1928. gada jūnijā viņu nosūtīja uz ārsta prakses darbu Ancē Ventspils apriņķī. Vēlāk (1930–1932) viņš strādāja par ārstu Mežamuižā Meirānu pagastā, bet no 1932. līdz 1938. gadam – Lejasciemā (Gulbenes apriņķī), pēc tam (1938–1939) – par robežsargu ārstu Nauļānos Asūnes pagastā. 1940. gada sākumā K. Vilks pārcēlās uz Jelgavu, kur bija psihiatrs valsts slimnīcā “Ģintermuiža”. Līdztekus ārsta darbam 1940./1941. mācību gadā viņš strādāja arī par vecāko lektoru Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas (turpmāk LLA) Mežsaimniecības fakultātes Mežkopības katedrā. 1939. gada nogalē no Latvijas bija spiests aizbraukt N. Tranzē, un pēc viņa ieteikuma 1940. gada vidū K. Vilku apstiprināja par LOC vadītāju. Pēc kara (1945–1946) K. Vilks strādāja par ārstu Rīgas Psihoneiroloģiskajā slimnīcā, bet 1946. gada beigās pārcēlās darbā uz Strenču Psihoneiroloģisko slimnīcu, kur nostrādāja (kā galvenais ārsts – no 1946. līdz 1951. gadam) līdz aiziešanai pensijā (1970). Brīvajā laikā viņš turpināja putnu pētījumus. 1985. gadā K. Vilku ievēlēja par tikko nodibinātās Latvijas Ornitoloģijas biedrības (turpmāk LOB) goda biedru. Viņš ir populārzinātniskās grāmatas “Atmiņas par putniem” [22] (1986) autors. Interesanti, ka arī viņa meita Ieva Vilks (dz. 1932) ir ornitoloģe. Ornitoloģe ir arī mazmeita Ilze Vilks (Priedniece) (dz. 1974). K. Vilks miris 93 gadu vecumā 1993. gada 4. decembrī Strenčos.

Georgs Lejiņš [23, 24] (putnu pētnieku aprindās saukts par Jorģi) dzimis 1914. gada 31. jūlijā Varšavā, kur dienesta gaitās kopā ar ģimeni bija nonācis viņa tēvs – Krievijas armijas virsnieks Fjodors Akimovs. 1918. gadā tēvs gāja bojā un māte ar diviem bērniem atgriezās Latvijā (vismaz līdz 1938. gadam Georgs lietoja

tēva uzvārdu, bet jau 1940. gadā dokumentos parādījās mātes uzvārds – Lejiņš, arī vārdu nomainīja no Georgijs uz Georgs (nu ļoti viņam nepatika viss krieviskais)). No 1925. līdz 1931. gadam G. Lejiņš mācījās pamatskolā Jelgavā un Bānūžos, pēc tam Cēsu un Balvu ģimnāzijā (1932–1938). Šajā laikā radās interese par putniem. No 1939. gada rudens līdz 1944. gada pavasarim studēja LLA Mežsaimniecības fakultātē Jelgavā, bet to nepabeidza, jo tika iesaukts vācu armijā par Gaisa spēku izpalīgu (*Kampfhelfer der Luftwaffe*), no kurienes viņš dezertēja. Neskatoties uz to, pēc kara beigām viņu nosūtīja uz filtrācijas nometni Ļeņingradas apgabalā, bet jau 1946. gadā viņš atgriezās Latvijā. Līdz 1957. gadam “šaubīgā biogrāfija” G. Lejiņam liedza ilgstoši strādāt vienā darbavietā, tikai 1957. gadā viņam izdevās iekārtoties Zinātņu akadēmijas (turpmāk ZA) Bioloģijas institūta Ornitoloģijas laboratorijā, kur viņš nostrādāja līdz pat aiziešanai pensijā (1957–1976). 1985. gadā G. Lejiņu ievēlēja par tikko nodibinātās LOB goda biedru. Miris 1994. gada 13. jūnijā Rīgā.

Mintauts Švarcbergs [25] dzimis 1930. gadā Rīgā. Bija aktīvs putnu pētnieks. Mācījās LLA (1948–1963), kur kādu laiku strādāja par laborantu. Šajā periodā apgredzenoja 2588 putnus. Vēlākajos gados aktīvi ar putnu pētniecību vairs nenodarbojās. Tomēr bija LOB biedrs (1987–1994). Miris 1994. gada 11. maijā.

Harijs Mihelsons [25] dzimis 1930. gada 7. februārī Rīgā. Visu savu mūžu viņš veltīja putnu pētišanai. Viņa pirmā un vienīgā darbavieta bija ZA Bioloģijas institūts, kurā viņš strādāja jau kopš tā dibināšanas (1951). Institūtā H. Mihelsons noorganizēja Ornitoloģijas laboratoriju (1957). Ar viņa un toreizējā laboratorijas vadītāja **Zanda Spura** līdzdalību lauku pētījumu vajadzībām nodibināja Engures Ornitoloģisko pētījumu centru (1958), bet jau kā laboratorijas vadītājs (1964–1981) viņš veicināja putnu migrāciju pētišanai paredzētā Papes stacionāra (1966) izveidošanu. 1957. gadā viņš absolvēja LLA Mežsaimniecības fakultāti. H. Mihelsons miris 1981. gada 7. novembrī.

Dzejnieks, prozaīķis un ornitologs **Jānis Baltvilks** [2, 26] dzimis 1944. gada 24. jūlijā Smārdes pagasta Zilītēs. Pēc Tukuma 1. vidusskolas beigšanas (1962) studēja LVU Bioloģijas fakultātē (1962–1965, 1966–1967), kuru tā arī nepabeidza, toties vēlāk pabeidza LLA Agronomijas fakultāti (1972). No 1965. līdz 1974. gadam strādāja ZA Bioloģijas institūta Ornitoloģijas laboratorijā – šajā periodā piedalījās dažādos putnu pētījumos. Bija aktīvs (arī vēlākajos gados) putnu gredzenotājs (līdz 2001. gadam bija apgredzenojis 8964 putnus). Tomēr trīsdesmit gadu vecumā par viņa aicinājumu kļuva rakstniecība. Arī turpmākās darbavietas bija ar to saistītas. Viņš strādāja laikraksta “Padomju Jaunatne” redakcijā (1975–1976), izdevniecībā “Liesma” (1976–1979), laikraksta “Pionieris” redakcijā (1986–1987), bet no 1987. gada – par žurnāla “Zilīte” nodaļas vadītāju. 2000. gadā J. Baltvilks kļuva par bērnu un jauniešu žurnāla “Zilīte” galveno redaktoru, un turpmāk žurnāla raksti bija veltīti tikai dabas tematikai. J. Baltvilks sarakstījis ap 30 bērnu grāmatu (dzejoļi, pasakas, izzinoši stāsti par dabu). 2003. gadā J. Baltvilks saņēma Valsts kultūrkapitāla fonda un Latvijas Literatūras gada balvu par krājumu “Saule met loku”, par saviem darbiem viņš saņēmis arī O. Vācieša un Pastariņa balvas. J. Baltvilks 2003. gada 4. oktobrī miris no traumām, kas gūtas traģiskā autonegadījumā pie Rumbulas. Pēc

J. Baltvilka nāves izveidota Jāņa Baltvilka balva bērnu literatūrā labākajiem bērnu grāmatu autoriem un ilustratoriem.

1927. gadā no E. Brauna tika nopirkta daļa no **Olgas fon Hasfordas** (*Olga von Hasford*) meiteņu privātskolas kolekcijas. Interesanti eksponāti (mangusts, ehidna, albatross, ežzivs u. c.) no šīs skolas tika iegādāti arī vēlākajos gados.

2. attēls. Pagājušā gadsimta 20. gadu beigās. Prof. Embriks Strands* studentiem demonstrē no Olgas fon Hasfordas meiteņu privātskolas iegūto ežzivi (*Diodon* sp.), kas joprojām aplūkojama muzeja ekspozīcijā. Blakus profesoram stāv subasistente Olga Trauberga*, 3. no labās – asistents Nikolajs Tranzē*

1927. gadā SZI par Latvijas Kultūras fonda (turpmāk LKF) līdzekļiem (1000 Ls) nopirka studenta **Jāņa Zaikova** ievāktu putnu olu kolekciju. J. Zaikovs laikposmā no 1916. līdz 1927. gadam bija savācis 124 sugu putnu olas (pavisam 1168 objekti), kā arī 33 putnu ligzdas.

Jānis Zaikovs [27, 28, 29, 30, 31] dzimis 1903. gadā Madonas apriņķa Viesienas Gureļos. Pēc Rīgas pilsētas 1. ģimnāzijas beigšanas studēja LU Matemātikas un dabaszinātņu fakultātē (turpmāk MDF). 20. gs. 20.–30. gados bija dabaszinību un ģeogrāfijas skolotājs Franču licejā. J. Zaikovs aktīvi darbojās Latvijas Dabaszinātņu biedrībā (bija biedrības muzeja konservators) un arī daudzās citās organizācijās: Latvijas Sarkanajā Krustā, LU Zinību biedrībā, Latvijas–Francijas tuvināšanās biedrībā, Aizsargu organizācijā, Mazpulkā, studentu korporācijā “Letonija”. Padomju okupācijas apstākļos J. Zaikovu ar ģimeni 1941. gada 14. jūnijā izsūtīja uz Sibīriju – Jāni uz Usoļlagu jeb Usoļjes labošanas darbu nometni (*Усольский исправительно-трудовой лагерь*, toreiz Molotovs apgabalā, tagad Permas novada Soļikamskas rajonā), kur viņš 1942. gada 30. augustā mira. Sievu Mildu ar meitām Dzidru un

Guntu nošķīra no vīra un izsūtīja nometinājumā. Tikai 1957. gadā viņām izdevās atgriezties Latvijā.

Laika posmā no 1927. līdz 1930. gadam, arī ar LKF finansiālu atbalstu, no **Emmeriha Reitera** (*Emmerich Reitter*) tika iepirkta plaša Eiropas vaboļu (*Coleoptera*) etalonkolekcija (ap 15 000 eks.). 1928. gada novembrī no E. Reitera par 1000 čehu kronām tika nopirkta arī čehu entomologa **Leopolda Melihāra** (*Leopold Melichar*) neliela (ap 3000 eks.) lapgraužu (*Chrysomelidae*) kolekcija. Tajā pašā laikā (1928) E. Reitera nelielu dzintaru kolekciju ar kukaiņu ieslēgumiem muzejam dāvināja.

Emmerihs Reitera dzimis 1880. gada 23. augustā Paskovā (*Paskau*) Morāvijā. Viņa tēvs bija pazīstamais austriešu/vācu koleopterologs – viens no labākajiem tālaika Palearktikas vaboļu (*Coleoptera*) speciālistiem – **Edmunds Reitera** (*Edmund Reitter*, 1845–1920), kuru var uzskatīt par komerciālās entomoloģijas pamatlicēju. Dēls turpināja tēva iesākto. E. Reitera miris 1945. gada 2. janvārī Opavā (*Troppau*) Morāvijā.

Leopolds Melihārs dzimis 1856. gada 5. decembrī Morāvijas galvaspilsētā Brno (*Brünn*). Prāgas Universitātē viņš studēja medicīnu, pēc tam strādāja par ārstu. Vēlāk pievērsās entomoloģiskiem pētījumiem. Sākot ar 1896. gadu, L. Melihārs ir publicējis 86 zinātniskos darbus, galvenokārt par cikādēm (*Auchenorrhyncha*). Aprakstījis jaunas cikāžu ģintis un sugas no Eiropas, Āfrikas un Āzijas. Miris 1924. gada 2. septembrī Brno.

Līdz Otrajam pasaules karam LKF regulāri finansēja dažādu zooloģisku objektu iegādi. 1927. gadā SAEZI sāka sadarboties ar pazīstamām Eiropas firmām *Johannes Umlauff* Hamburgā un *Dr. Schlüter & Dr. Mass* Hallē, no kurām tika pirkti galvenokārt anatomiskie preparāti.

Umlaufu ģimenes uzņēmums tika dibināts 1868. gadā Hamburgā un pastāvēja līdz pat 1974. gadam (vispirms bija *Umlauff J. F. G.*, no 1910. gada *Johannes Umlauff*, bet no 1929. gada *Gustav Umlauff*). Tās dibinātājs **Johans Umlaufs** (*Johann Friedrich Gustav Umlauff*, 1833–1889) 1863. gadā apprecēja pazīstamā tālaika dzīvnieku tirgoņa **Karla Hāgenbeka** (*Carl Gottfried Wilhelm Heinrich Hagenbeck*, 1844–1913) māsu **Karolinu** (*Caroline Hagenbeck*, 1839–1918).

Savukārt **Šlüteru** firma dibināta 1853. gadā Hallē. Pēc tās dibinātāja **Vilhelma Šlütera** (*Wilhelm Schlüter*, 1828–1919) nāves, sākot ar 1924. gadu, firmu sauca *Dr. Schlüter & Dr. Mass* (līdz tam firmu sauca *W. Schlüter*). Tēva iesākto turpināja viņa jaunākais dēls **Kurts Šlūters** (*Curt Johannes Ernst Schlüter*, 1881–1944) ar kompanjonu **Oto Masu** (*Otto Mass*). Pēc Otrā pasaules kara Šlüteri pārcēlās uz Vīnēni Rietumvācijā un firma turpināja darbību ar nosaukumu *Schlüter Biologie*.

1928. gadā no **Kārļa Opmaņa** saņemta laputu (*Aphidoidea*) kolekcija. Kārlis Opmanis [32] dzimis 1892. gada 24. septembrī Lugažu pagastā. 1915. gadā viņu iesauca krievu armijā. Petrogradā viņš pabeidza Vladimira karaskolu un līdz 1917. gada maijam dienēja rezerves daļās, tad tika pārcelts uz latviešu strēlnieku formējumiem, kuros palika līdz 1917. gada decembrim. 1919. gada 28. decembrī viņu iesauca Latvijas armijā – viņš dienēja Valkas apriņķa komandaturā, vēlāk bija Talsu apriņķa komandants. 1919. gada 30. aprīlī, kad lielinieki uzbruka Valkai un mēģināja pārraut satiksmi starp Valku un Rūjienu, kapteinis K. Opmanis kopā ar

45 kareivjiem atsita vairākkārtējus uzbrukumus Ērgemes stacijai, pēc tam devās prettriecienā un piespieda lielniekus atkāpties pāri Rikandai. Nākamajā uzbrukumā K. Opmanis tika smagi ievainots. 1920. gada 30. septembrī viņš no armijas tika atvaļināts. Pēc atvaļināšanās uzsāka studijas LU MDF. Pēc beigšanas (1927) strādāja par skolotāju Rīgas 8. pamatskolā, vēlāk bija Rīgas 28. pamatskolas pārzinis. 1934. gadā viņu iecēla par Rīgas skolotāju institūta inspektoru. No 1938. līdz 1940. gadam bija Cēsu skolotāju institūta direktors, vēlāk strādāja par ģeogrāfijas un dabaszinību skolotāju Jelgavas 2. valsts vidusskolā. Zinātniskās intereses bija saistītas ar Latvijas laputīm (*Aphidoidea*), par kurām K. Opmanis sarakstīja apkopojošu darbu (*Ein Beitrag zur Kenntnis der Aphidenfauna Lettlands* [33]). IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris (1936). Miris 1951. gada 11. martā Madonā.

Interesantas ir ZM gliemju (*Mollusca*) kolekcijas [34, 35, 36, 37, 38]. 1930. gadā daļu no savas gliemju kolekcijas muzejam dāvināja **Hans Šlešs** (*Hans Andreas Schlesch*) no Dānijas. Šādi dāvinājumi no Kopenhāģenas regulāri pienāca līdz pat 1940. gadam. Ar šiem dāvinājumiem ZM ieguva ne tikai vērtīgus Eiropas sugu etalonus, bet arī eksotisko gliemju čaulas no Āfrikas un Amerikas. Atsūtītajā H. Šleša kolekcijas materiālā bija ne tikai viņa paša ievāktās čaulas, bet arī citu pētnieku vākumi, galvenokārt no Eiropas. Samērā daudz materiāla kolekcijā ir no Zviedrijas (**Bertolda Sundlera** (*Berthold Sundler*) no Burosas (*Borås*) vākumi), Norvēģijas (ievācis **Trigve Taraldsens** (*Trygve Taraldsen*, 1887–1945)), Polijas (**Antonija Jankovska** (*Antoni Jankowski*, 1874–1945) vākumi), kā arī Dānijas (**H. Alf. Hansena** (*H. Alf. Hansen*) no Stubekēbingas (*Stubbekøbing*) vākumi). Tie inventārā ierakstīti kā H. Šleša uzdevumā veikti dāvinājumi.

Hanss Šlešs [39] dzimis 1891. gada 8. augustā Indijā, jo viņa tēvs **Kristiāns Šlešs** (*Christian Georg Andreas Schlesch*, 1855–1932) bija misionārs Patambokamā. 1899. gadā ģimene atgriezās Dānijā un apmetās uz dzīvi Kopenhāģenā. H. Šlešs apguva farmaceita profesiju, ar kuru bija saistīts viņa darbs līdz pat aiziešanai pensijā 1954. gadā. Neilgu laiku (1921–1922) viņš vienlaicīgi ar darbu aptiekā bija arī britu vicekonsuls Islandē, jo viņam bija britu pavalstniecība (Dānijas pilsonību viņš ieguva tikai 1922. gadā). Pēc aiziešanas pensijā viņš pārcēlās uz Falsteras salu, kur 1962. gada 7. decembrī mira. H. Šlešs par Latvijas malakofaunu publicējis 2 apjomīgus darbus [40, 41] un 7 nelielas publikācijas. 1942. gadā par ieguldījumu Latvijas malakofaunas izpētē tālāka (vācu laika) Rīgas Universitāte piešķīra viņam goda doktora grādu.

Vērtīga Latvijas gliemju kolekcija vairākos piegājienu (1930, 1931) tika nopirkta no **Haralda Pētersona**, bet savus upespērleņu vākus 1932. gadā muzejam dāvināja students, nākamais SZI darbinieks **Reinis Kampe***. Savukārt RDB biedra (no 1924. gada) **Dr. phil. Herberta Ekess** (*Herbert Ecke*) neliela gliemju kolekcija 1933. gadā tika saņemta no Skolu muzeja.

Savukārt pēc Rīgas ārsta **Dr. med. Ādama Butula** nāves (1938) lielu gliemju kolekciju (apmēram 4500 eksemplāru) 1939. gadā SZI ieguva no viņa radniekiem. Kolekcijas lielāko daļu gan no 1889. līdz 1911. gadam bija savācis Rīgas fotogrāfs **Lūiss Borhards** (*Louis Borhardt*), kuram piederēja arī neliels zooveikaliņš un kurš no 1898. gada bija RDB biedrs. Domājams, ka Ā. Butuls kolekciju nopircis

no viņa atraitnes (par vēlmi kolekciju pārdot liecina vairākas vēstules, kurās L. Borhards min cenu – 24 000 zelta marku). 1919. gadā Ā. Butula rakstītajā vēstulē L. Borharda atraitnei viņš stāsta, ka par kolekciju ļoti interesējoties **Monako firsts Albērs I** (*Albert I*, 1848–1922) un ka tāpēc viņš braucis pie viņa pat uz pārrunām. Augstdzimušās personas interese pārsteigumu neizraisīja, jo Albērs I jau no 22 gadu vecuma pastiprināti interesējās par okeanogrāfiju. Vēl jo vairāk – 1910. gadā viņš nodibināja Monako Okeanogrāfijas muzeju, kura eksponātu klāstā labprāt būtu redzējies L. Borharda savāktos gliemjus. Tomēr darījums nenotika, jo uzreiz pēc Pirmā pasaules kara firstistes kasē trūka naudas, bet 1922. gadā Albērs I mira. Beigu beigās L. Borharda atraitnei nekas cits neatlika kā kolekciju pārdot Ā. Butulam [42].

Ādams Butuls [43, 44, 45] bija ārsts, etnogrāfs un sabiedriskais darbinieks. Viņš publicēja darbus par medicīnu, etnogrāfiju, jūrniecību, izglītību un sabiedriskās dzīves jautājumiem. Ā. Butuls dzimis strādnieku ģimenē 1860. gada 5. decembrī Valtenbergu (tagad Mazsalacas) pagastā. Pēc Aleksandra ģimnāzijas beigšanas Rīgā (1879) viņš studēja Freiburgas Universitātē (1879–1880) Vācijā, pēc tam Ķeizariskajā Maskavas universitātē studēja medicīnu (1880–1885). Pēc studijām strādāja par ārstu Rīgā un aktīvi piedalījās valsts sabiedriskajos procesos. Piedalījās LU un tās Medicīnas fakultātes dibināšanā. LU goda doktors (1937) un III šķiras Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris (1926). Nepilnu gadu Ā. Butula namā mājvietu atrada Latvijas Dabaszinātņu biedrība. Bija precējies ar pazīstamā mecenāta **Kristapa Morberga** (1844–1928) māsu Ženiju. Ā. Butuls miris 1938. gada 14. decembrī Rīgā.

1923. gada 26. martā kā alternatīva vāciskajai RDB nodibinājās latviskā Latvijas Dabaszinātņu miļotāju biedrība, kuru vēlāk (1925. gada 13. maijā) pārdēvēja par Latvijas Dabaszinātņu biedrību [27]. Biedrības mērķis bija – “izzināt, krāt, uzturēt, apsargāt un pētīt visu, kas attiecas uz Latvijas floru, faunu un nedzīvo dabu”. Pirmos divus gadus biedrību vadīja **Jānis Siliņš** [27] (1883–1960), pārējos – **Ziedonis Landavs** (1889–1985). Pateicoties ziedojumiem, 1923. gadā biedrība sāka vākt eksponātus biedrības muzejam. Sākotnēji savāktais glabājās Marijas ielā 47–2, turpat noturēja arī priekšlasījumus. 1925. gada 13. decembrī biedrība pārcēlās uz **Ādama Butula** namu Baznīcas ielā 35–11. Biedrības muzejam namā ierādīja 5 istabas: lielāko aizņēma zooloģijas nodaļa, bet to izmantoja arī kā sēžu zāli ar 100 vietām, otrā lielākā tika atdota botānikas nodaļai, trešajā izvietoja ģeoloģiskos eksponātus, ceturto atvēlēja preparēšanas un dezinfekcijas vajadzībām, bet piektajā bija konservatora **Jāņa Zaikova** dzīvoklis (pēc Ā. Butula nāves 1938. gadā J. Zaikovs pārcēlās uz dzīvokli Šarlotes ielā 28–3, kur bija lētāka īre, un tas atradās blakus Franču licejam, kur J. Zaikovs strādāja par skolotāju). Tomēr šis pagrabstāva telpas nebija muzejam piemērotas, eksponāti bojājās, bija arī augsta īres maksa (200 Ls mēnesī), tāpēc 1926. gadā muzejs pārcēlās uz Skolotāju namu Dzirnavu ielā 12/14, kur apmeklētājiem bija pieejama tikai minerālu kolekcija, vēlāk muzejs ieguva telpas Viesturdārza paviljonā, pēc tam – pulkv. Brieža ielā 5. 1941. gadā muzeja eksponāti nonāca Rundāles pilī. Biedrība pastāvēja līdz pat tās likvidācijai 1941. gada 5. aprīlī. Pēc tam muzeja kolekcijas nonāca Rīgas pilsētas Dabas muzejā. 1924. gadā biedrība uzsāka tolaik vienīgā dabas žurnāla “Daba” [46, 47] izdošanu

Paula Galenieka [49, 50, 51] (1891–1962) redakcijā. No 1924. gada aprīļa līdz 1931. gada novembrim iznāca 42 burtnīcas.

Žurnāla “Daba” iesākto turpināja žurnāls “Daba un Zinātne” [46, 48] (Kārļa Ābeles [52] (1896–1961) redakcijā), ko izdeva LU Dabaszinātņu studentu biedrība (DSB, dibināta 1921. gada 4. janvārī kā LA Dabaszinātņu studentu biedrība, par LU DSB pārdēvēta 1924. gada 25. jūnijā). Žurnāls iznāca no 1934. līdz 1940. gadam (40 laidieni).

30. gados tika iepirktas arī plašas kukaiņu kolekcijas – K. Bonga (*K. Bong*) tauriņi, Jūliusa fon Kennela (*Julius Thomas von Kennel*) tauriņi un vaboles, A. Vāla (*A. Wahl*) ļoti plaša vaboļu kolekcija.

Jūliuss fon Kennels [53] dzimis 1854. gada 10. jūnijā Švegenheimā (*Scwegenheim*) Bavārijā. Sākumizglītību ieguva Germersheimā, pēc tam Špeierē (*Speyer*). Vēlāk (1873–1876) studēja Vircburgas Universitātē, kur 1878. gadā ieguva zinātnisko grādu ar darbu par nemertintārpiem. No 1876. līdz 1877. gadam strādāja Ķīles Universitātē par pazīstamā zoologa un lauka ekoloģijas pamatlicēja Karla Mēbiusa (*Karl August Möbius*, 1825–1908) asistentu. 1880. gadā viņš apprecējās ar Annu Barbaru Trautu (*Anna Barbara Trauth*). 1882.–1883. gadā viņš piedalījās ekspedīcijā uz Trinidadas salu un Venecuēlu, kur pētīja vietējo dzīvnieku faunu. 1887. gadā J. Kennels kļuva par Tērbatas (*Dorpat*) Universitātes zooloģijas profesoru (1887–1915) un Zooloģijas muzeja direktoru. Šeit viņš nostrādāja līdz pat aiziešanai pensijā 1926. gadā. Vircburgas periodā viņš galvenokārt pievērsās organismu attīstības un salīdzināmas anatomijas pētījumiem, bet Tērbatā viņš daudz laika veltīja lepidopteroloģiskajiem pētījumiem, īpašu interesi izrādot par Palearktikas kodēm (*Tortricidae*). Profesora intereses un publikācijas aptvēra visai plašas zooloģijas nozares, par ko liecina 1893. gadā iznākusi mācību grāmata *Lehrbuch der Zoologie* [54]. J. Kennels bija daudzu biedrību, t. sk. RDB, goda biedrs. J. fon Kennels miris 1939. gada 24. janvārī Minhenē.

1937. gadā no Kristiana Ziberta (*Christian Nikolai Andreas Siebert*) atraitnes Margaritas Zibertes par 836 latiem tika nopirkta ļoti liela (ap 40 000 eksemplāru) vaboļu un tauriņu kolekcija.

Kristians Ziberts dzimis 1859. gada 30. novembrī Limbažos skolotāja ģimenē. Mācījās Liepājas Nikolaja ģimnāzijā (1869–1877), tad Tērbatas Universitātē studēja medicīnu (1879–1883), pēc tam strādāja par ārstu – vispirms Kreicburgā (Vitebskas guberņā) (1883–1884), pēc tam Subatē (1884–1889) un no 1889. gada Liepājā (bija Liepājas Psihiatriskās slimnīcas galvenais ārsts (1893–1913), vienlaikus arī bija ārsts Liepājas Sarkanā Krusta slimnīcā (1897–1905)). Piedalījās Liepājas Ārstu biedrības dibināšanā. No 1898. gada darbojās Vācu entomologu biedrībā, bet 1900. gadā kļuva par RDB biedru. Tieši Liepājas darba gados K. Ziberts savāca plašu pasaules vaboļu un tauriņu kolekciju. Miris 1926. gada 29. decembrī Liepājā.

Savukārt Vilhelms Bergners (*Wilhelm Bergner*) savu Latvijas tauriņu kolekciju 1937. gadā muzejam uzdāvināja.

Vilhelms Bergners bija diplomēts inženieris. 1905. gadā viņš kļuva par RDB biedru. Pētīja tauriņus. Materiālu ievāca Rīgā un tās tuvākajā apkārtne (piemēram, Ogrē).

1937. gadā SZI no Annas Lanckas par 500 latiem nopirka viņas mirušā vīra **Viktora Lancka** (*Victor Lantzky*) Latvijas vaboļu (*Coleoptera*) etalonkolekciju.

Viktors Lanckis bija aptiekārs. Viņš dzimis 1865. gada 12. aprīlī Pleskavā. Miris 1936. gada 8. maijā Tukumā.

Muzejs papildinājās arī ar pirktām vai dāvinātām Oto Frīdriha Rozenbergera (*Otto Friedrich Johann Rosenberger*), Hansa (Anša) Zāra (*Hans Saar (Ansis Saars)*), Haralda Ratlefa (*Harald Carlos Woldemar von Rathlef*), Arnolda Moltrehta (*Arnold Christian Alexander Moltrecht*), Frīdriha Buksela (*Friedrich Buxel*) un citu personu veidotām kukaiņu kolekcijām.

Oto Frīdrihs Rozenbergers dzimis 1796. gada 1. aprīlī Blidenē (*Blieden*). Bija mācītājs Nīgrandē (*Niegranden*). Materiālu ievāca arī Saldus, Neretas, Zalves un Rubas apkārtnē. Bija labi pazīstams ar baronu **Nolkenu**. Miris 1893. gada 5. augustā Naumburgā (Zālē) (*Naumburg (Saale)*) Vācijā.

Hans Zārs dzimis 1860. gadā. Darba gaitas uzsāka Balvos (1880–1885), tad pārcēlās uz Vestieni (1885–1888). No 1888. gada strādāja par virsdārznieku – vispirms Rankas (*Ramkau*) (1888–1895), pēc tam Gaujienas (*Adsel*) (1895–1914) muižā. No 1914. gada dzīvoja Rīgā, kur turpināja jau iepriekš aizsāktos entomoloģiskos pētījumus. Miris Rīgā 1932. gadā.

Haralds Ratlefs bija selekcionārs un agronoms. Viņš dzimis 1872. gada 1. martā Lahmesā (*Lachmes*), tagadējās Igaunijas teritorijā. Izglītojās Jurjevas (*Jurjev*, līdz 1893. gadam *Dorpat*) Universitātē, kur studēja ķīmiju (1897–1898) un agronomiju (1900–1903). Pēc dienesta Aleksandra huzāru pulkā apprecējās (1908). No 1908. līdz 1914. gadam strādāja paša nodibinātajā Nēmikas (*Nömmiko*) selekcijas stacijā, kur nodarbojās ar ziemcietīgu šķirņu radīšanu. 1918. gada nogalē kopā ar ģimeni (sievu un 4 bērniem) aizbrauca uz Vāciju, kur vēlāk ieņēma dažādus amatus Halles Lauksaimniecības palātā (1919–1935). Hallē viņš aizstāvēja arī dabaszinātņu doktora grādu (1926). 1922. gadā viņš izšķīrās un apprecējās otrreiz. Pēc Halles perioda viņš kļuva par Zangerhauzenes (*Sangerhausen*) rozārija (kopš 1993. gada pazīstams kā *Europa-Rosarium*) zinātnisko vadītāju (1935–1944). Šeit izveidoja arī zinātnisko bibliotēku. Kara laikā viņš bija arī lauksaimniecības eksperts Rīgā un Minskā. Interesējās par koleopteroloģiju. Interesanti, ka viņa pirmā sieva **Harieta Keilmāne** (*Harriet Ellen Keilmann*, 1886 (Rīgā) – 1933) bija ne tikai laba skulptore un grafike, bet plašu atpazīstamību ieguva ar to, ka jau pēc šķiršanās rūpējās un visādi atbalstīja kādu **Annu Andersoni** (*Anna Anderson*, 1896–1994), kas ilgu laiku visai sekmīgi uzdevās par vienīgo izdzīvojušo Krievijas cara Nikolaja II meitu – Anastasiju. H. Ratlefs traģiski gāja bojā 1944. gada 15. jūlijā Kēnigsbergā.

Vācbaltu izcelsmes ārsts (oftalmologs, neirologs, terapeits) un entomologs **Arnolds Moltrehts** [55] savulaik bija viens no ievērojamākajiem Tālo Austrumu faunas pētniekiem. Bet savas gaitas viņš sāka Latvijā. A. Moltrehts piedzima 1873. gada 27. augustā Matīšu (*St. Matthiae*) mācītājmuižā Burtnieku novadā. Pēc Bērzaines (*Birkenruh*) vācu ģimnāzijas beigšanas (1892) viņš studēja medicīnu Jurjevas (*Jurjev*) Universitātē (1893–1899). Pēc tam gadu stažējās oftalmoloģijā Šveicē un Vācijā. 1902. gadā A. Moltrehtu nosūtīja par acu slimību vienības vadītāju uz Krievijas Tālajiem Austrumiem, kur viņš strādāja arī par ārstu Usurijskas, Habarovskas

un Vladivostokas slimnīcās līdz pat 30. gadu beigām. Paralēli ārsta darbam viņš pētīja Tālo Austrumu kukaiņus, galvenokārt tauriņus. Šajā laikā apceļoja arī Ķīnu un Taivānu. Viņam par godu nosauktas vairākas zinātnei jaunas tauriņu sugas, piemēram, sprīžmetis *Amblychia moltrechti* Bastelberger, 1909, zobspārnis *Peridea moltrechti* Oberthür, 1911, ordeņpūcīte *Catocala moltrechti* O. Bang-Haas, 1927, rai-benis *Limenitis moltrechti* Kardakoff, 1928 u. c. A. Moltrehtam par godu nosaukt pat grundulis (*Pararasbora moltrechti* Regan, 1908) un krūmvarde (*Rhacophorus moltrechti* Boulenger, 1908). Abas šīs sugas, kā arī dažas no viņam veļtītajām tauriņu sugām atklātas Taivānā. Savukārt Baltijā ievāktais lepidopteroloģiskais materiāls (1890–1895) diemžēl Pirmā pasaules kara laikā, domājams, gājis bojā. Tomēr..., kā 1929. gadā, tiekoties ar kolēģiem, atzīmēja pats Dr. A. Moltrehts, – kaut kas esot saglabājies Rīgā. Viņam gan to vajadzēja zināt, jo 1926. gadā Arnoldam Karlovičam nez kā bija izdevies nelielu tauriņu kolekciju SZI pārdot. Interesanti, ka viņa brāli **Kārli Moltrehtu** (*Emil Karl Johann Albert Moltrecht*, 1860–1919), kurš bija Dundagas draudzes luterāņu mācītājs, 1919. gada represiju laikā arestēja un pēc tam nošāva lielinieki, bet 1936. gadā Staļina represiju laikā kā “vācu spiegu” arestēja arī pašu A. Moltrehtu. Viņam gan kā reti kuram paveicās, jo pēc diviem mēnešiem viņu atbrīvoja. Pēc Otrā pasaules kara viņš pārcēlās uz dzīvi VFR. A. Moltrehts miris 1952. gada 13. februārī Baireitā (*Bayreuth*) Bavārijā.

Fridrihs Buksels bija virsmežzinis un RDP (no 1933. gada) biedrs. Interesējās par tauriņiem (*Lepidoptera*).

1941. gada 20. janvārī SAEZI tika nodoti eksponāti no bijušā Jelgavas (līdz 1937. gadam Kurzemes) provinciālmuzeja, kurš bija viens no vecākajiem muzejiem Latvijā.

1818. gada 8. novembrī Kurzemes literatūras un mākslas biedrības [56, 57] (*Kurlandischen Gesellschaft fur Literatur und Kunst*, dibināta 1815. gada 23. novembrī) paspārnē Jelgavā (*Mitau*) tika nodibināts Kurzemes provinciālmuzejs [53]. Saskaņā ar statūtiem muzejam bija “jākļūst par bagātu krātuvi visam tam, kas Kurzemē radīts agrāk un tagad mākslas un zinātnes jomā, lai tiktu apkopots un izlikts publiskai aplūkošanai viss šīs zemes pilsoniskās, garīgās un fiziskās dzīves cikls”. Par pirmo muzeja direktoru kļuva tā dibinātājs **Johans Frīdrihs fon Reke** (*Johann Friedrich von Recke*, 1764–1846). Provinciālmuzejam bija sava patstāvīga vadība, ko veidoja direktors un divi konservatori (fondu glabātāji), bet tam vienmēr bija jāpaliek ciešā sadarbībā ar Literatūras un mākslas biedrību. Kā jau minēts, par pirmo muzeja direktoru ievēlēja Johanu Frīdrihu fon Reki (direktora amatu ieņēma no 1818. līdz 1846. gadam). Bet par diviem pirmajiem konservatoriem kļuva matemātikas zinātņu doktors **Magnuss Georgs fon Paukers** (*Magnus Georg von Paucker*, 1787–1855) un medicīnas zinātņu doktors **Johans Nikolauss Lihtenšteins** (*Hans (Johann) Claes (Nikolaus) Heinrich Lichtenstein*, 1787–1848). Līdz 1898. gadam muzejs atradās pazīstamā grāmatizdevēja **Johana Petersa-Stefenhāgena** (*Johann Martin Peters-Steffenhagen*; 1766–1838) namā. Vēlāk (1898) tas pārcēlās uz bijušās Jelgavas teātra ēkas vietā uzcelto jauno muzeja ēku. K. Ulmaņa autoritārā režīma laikā Kurzemes Literatūras un mākslas biedrību nodeva Rīgas Herdera institūta (pastāvēja no 1921. līdz 1939. gadam kā nozīmīgs vācbaltu izglītības un zinātnes centrs) pakļautībā kā

Kurzemes–Zemgales vācu zinātnisko biedrību, bet mazliet vēlāk, 1939. gada 4. novembrī, Baltijas vāciešiem izbraucot no Latvijas, gan biedrību, gan muzeju likvidēja pavisam [58]. No biedrības īpašumā esošajām vērtībām izvest atļāva tikai muzeja zālē esošos portretus, izņemot Johana Reinholda Patkula portretu un vienu Jana Rozentāla gleznotu darbu, kā arī vācu autoru gleznas, *Academia Petrina* un vēlākās ģimnāzijas profesoru portretus, mācītāju portretus, vara grebumus un pamatā visu bibliotēku. Latvijā bija jāpaliek visai arheoloģijas nodaļai, etnogrāfiskajām kolekcijām, dabaszinātņu nodaļai un Kurzemes hercogu portretiem. 1940. gada janvāra beigās biedrības prezidents, filozofijas zinātņu doktors Oto Vīze nodeva muzeja atslēgas Jelgavas policijai, bet jau pēc Latvijas okupācijas biedrības un Kurzemes provinciālmuzeja ēku 1940. gada rudenī nodeva Izglītības tautas komisariāta rīcībā [59].

Kārlis Vatsons (*Carl Friedrich Watson*, 1777–1826 – baltvācietis, aktīvs biedrības biedrs, Lestenes un Struteles luterāņu mācītājs un pirmā latviešu laikraksta pirmais redaktors (1822–1826)) aicina arī latviešus iegriezties Jelgavas muzejā:

“Viena liela istaba un trīs kambari uz to ir uzbūvēti un smuki izmālēti un te jau daudz Kurzemes lietas kopā tiek glabātas. [...] Trijos kambaros visādi Kurzemes putni un daži meža zvēri, it kā dzīvi, iekš glāzes lādēm skatāmi, arī tauriņi un kukaiņi un stādi un puķes, un dažas savādas lietas, kas Kurzemē atrastas. – Ik otrdienās pavakarā trīs kungi, kam tā uzraudzīšana uzdota, te ikkatram, kas grib, visas šīs lietas parāda. – Ir mēs latvieši tiekam ielaisti, un ja godīgs lasītājs Jelgavā, un viņam vaļļas un luste izskatīties, tad noteiktā nedēļas dienā pavakarē tikai Stefenhāgena namā jānāk, kur ir viņam, bez maksas, labprāt visus šos brangumus parādīs. Ja kāds no mums kādu savādu lietu atron, jeb savādu putnu nošauj, tad ar pateicību preti ņems, ja to uz glabāšanu grib nodot, un tā devēja vārds pie ikkatras savādas lietas, uz labu pieminēšanu tiek pierakstīts, bet zinnams ne ikkatru nieku pieņemt, tai lietai vajag patiesi savādai būt un Kurzemei piederēt.” [57]

Pavisam no Jelgavas provinciālmuzeja SAEZI nonāca vairāk nekā 750 eksponātu. Kā interesantākos varētu minēt vilku, meža kaķu, plašu putnu izbāžņu kolekciju. Sevišķu ievēribu pelna tieši 250 [60] (citur minēts, ka 200 [61]) eksemplāru lielā Dienvidamerikas putnu kolekcija, kuru barons Apoloniuss fon Maltics (*Franz Friedrich Apollonius von Maltitz*), būdams krievu sūtniecības darbinieks Riodežaneiro, 1833. gadā iegādājās un gadu vēlāk uzdāvināja Kurzemes provinciālmuzejam.

Apoloniuss fon Maltics dzimis 1795. gada 10. jūnijā Gērā (*Gera*), Vācijā. Bija vācu izcelsmes krievu diplomāts, vācu dzejnieks un dramaturgs. Diplomāta karjeru uzsāka 16 gadu vecumā, sākumā tēva (**Frīdriha fon Maltica**, *Peter Friedrich von Maltitz*, 1753–1826) aizgādībā, vēlāk jau patstāvīgi (bija krievu sūtniecības atašejs Karlsrūē, Štutgartē, Vīnē un Berlīnē). 1829. gadā tika nosūtīts uz krievu sūtniecību Riodežaneiro, kur kļuva par komercatašeju. 1936. gadā atgriezās Eiropā, kur ieņēma vēstniecības sekretāra (*Legationsrat und Gesandtschaftssekretär*) posteni Minhenē. 1841. gadā pārcēlās uz Veimāru, kur diplomātiskajā dienestā nostrādāja līdz pat 1865. gadam. 1839. gadā viņš apprecējās ar 14 gadus jaunāko grāfieni **Klotildi fon Botmēri** (*Clothilde Auguste Carolina von Bothmer*, 1809–1882). Interesanti, ka šī augstdzimusi persona bija viena no pazīstamā krievu dzejnieka (A. fon Maltica

kolēģa diplomātiskajā dienestā) **Fjodora Tjutčeva** (*Фёдор Иванович Тютчев*, 1803–1873) sapņu sievietēm, kurai pēc vienas no versijām viņš veltījis savu vispazīstamāko dzejoli *Я встретил вас, и всё былое...* (dzejoļa virsrakstā bija tikai divi burti *КБ*). Skaistās grāfienes pielūdzējs savulaik bija arī vācu dzejas dižgars **Heinrihs Heine** (*Christian Johann Heinrich Heine*, 1797–1856). Noteikti jāpiemin, ka arī A. fon Maltics bija ne tikai krievu diplomāts, bet arī pazīstams tālaika vācu dzejnieks un dramaturgs. Arī viņa brālis **Francis** (*Johann Franz Georg Friedrich von Maltitz*, 1794–1857) bija gan dzejnieks, gan diplomāts. A. fon Maltics miris 1870. gada 2. martā Veimārā.

No Provinciālmuzeja tika pārņemti putnu izbāžņi, kas pārstāvēja arī Austrālijas un Āfrikas, kā arī vietējo putnu faunu. Interesanti, ka vismaz viena putnu suga – paradīzes papagaiļis (*Psephotus pulcherrimus*), kuras izbāzenis pie mums nonācis no Provinciālmuzeja, visdrīzāk, mūsdienās jau ir izmirusi (nav novērota no pagājušā gadsimta 30. gadiem).

Paradīzes papagaiļi [62] viens no slavenākajiem tālaika ornitologiem **Džons Gulds** (*John Gould*, 1804–1881) aprakstīja un deva tam zinātnisko nosaukumu 1845. gadā. Papagaiļi 1844. gadā Dienvidkvinslendā Austrālijā bija nošāvis kāds **Džons Gilberts** (*John Gilbert*, 1812–1845), kuru bija nolīdzis Dž. Gulds. Viņam krāšņais papagaiļis tā iepatikās, ka viņš rakstīja uz Londonu, ka labprāt gribētu, lai sugu nosauc viņa vārdā – *gilberti*. Diemžēl tolaik vēstule no Austrālijas līdz Anglijai ceļoja vairākus mēnešus un Dž. Gulds putnam jau bija devis nosaukumu un to publicējis. Atbildes vēstuli no dižā ornitologa Dž. Gilberts tāpat nebūtu saņēmis, jo jauna materiāla vākšanas laikā viņu nogalināja aborigēni, kuriem, domājams, bija nopietni iebildumi pret mednieka-konkurenta parādīšanos viņu medību laukos. Vai mūsu eksponāts nokļuva Provinciālmuzeja īpašumā pirms vai pēc sugas aprakstīšanas, nav zināms.

Nedaudz vēlāk SZI nonāca arī dažas kolekcijas no Rīgas Dabaspētnieku biedrības (RDB).

No biedrības muzeja (pareizāk sakot, no Herdera institūta) 1941. gadā SZI nonāca apjomīgā barona **Johana Nolkena** (*Baron Johann Heinrich Wilhelm Nolcken*) Eiropas tauriņu kolekcija un **Benjamina Augusta Gimmertāla** (*Benjamin August Gimmerthal*) kukaiņu kolekcija, kas ir viena no vecākajām muzejā. Iespējams, ka arī **Franca Zinteņa** (*Franz Leopold Friedrich Sintenis*) divspārņu (*Diptera*) kolekcija ir nākusi no biedrības muzeja [63], tomēr dokumentāla apstiprinājuma tam nav.

Barons **Johans Nolkens** dzimis 1813. gada 30. augustā Haeskas (*Hasik*) muižā Sāremā salā. Pēc Pēterburgas Ceļu būves institūta absolvēšanas (1833) iestājās krievu armijā. Uzsākdams dienestu leitnanta pakāpē (1933), uzdienējās līdz pulkveža (1858) un, visbeidzot, līdz ģenerālmajora pakāpei (1860). Neilgi pēc tam tika atvaļināts un varēja vairāk laika veltīt lepidopteroloģiskiem pētījumiem un iegūto rezultātu apkopošanai. Rezultātā barons Nolkens atstāja ne tikai ļoti pilnīgu tauriņu (*Lepidoptera*) kolekciju, bet arī vērtīgu literatūras mantojumu. Barona Nolkena sarakstītais darbs *Lepidopterologische Fauna von Ehistland, Livland und Kurland* [64], kura trīs daļas iznākušas 1868., 1870. un 1871. gadā, ir pamats visu Baltijas valstu tauriņu turpmākajā izpētē. Viņš pabeidza Frederikas Linigas (*Friederike Lienig*)

iesākto darbu tālaika Latvijas tauriņu izpētē. Materiāls lielākoties tika ievākts Rīgā un tās apkārtnē, galvenokārt Jaunciemā un Mangaļsalā, kur no 1850. līdz 1860. gadam J. Nolkens pavadīja vasaras. 1895. gadā viņu ievēlēja par RDB goda biedru. Mūža nogalē J. Nolkens dzīvoja Sāremā, kur pievērsās siktauriņu, it īpaši pundurkožu (*Nepticulidae*), pētījumiem. 70. gadu sākumā J. Nolkens divreiz piedalījās ekspedīcijās uz Dienvidameiku. Viņš bija precējies ar baronesi **Jevdokiju Kantemirovu** (*Евдокия Прохоровна Кантемирова*, † 1900), un viņam bija divi bērni – Nikolajs un Sofija. Barons J. Nolkens miris 1898. gada 5. februārī Drēzdenē.

Frederika Līniga [65] (dz. **Berga** (*Berg*)) dzimusi 1790. gada 8. decembrī Dignājas Mežamuižā (*Forstei Dubena*). 1827. gadā viņa apprecējās ar Kokneses (*Kokenhusen*) luterāņu draudzes mācītāju **Georgu Frīdrihu Līnigu** (*Georg Friedrich Lienig* (*Linig*), 1788–?). F. Līniga lepidopteroloģiskiem pētījumiem veltīja 30 gadus, tos apkopojot darbā *Systematisches Verzeichniss der Schmetterlinge Kurlands und Livlands* [66] (1840). Šeit publicētas ziņas par 1279 sugām. Ar izdošanu palīdzēja **Filips Cellers** (*Philipp Christoph Zeller*, 1808–1883) – skolotājs no Glogavas (*Glogau*) Vācijā (tagad Polijas Glogova (*Głogów*)), jo tolaik sievietēm publicēties bija gandrīz neiespējami. F. Cellers pats bija visai pazīstams entomologs (specializējās siktauriņos (*Microlepidoptera*)), turklāt vēl arī barona Nolkena draugs. F. Līniga bija viena no pirmajām sievietēm entomoloģēm pasaulē. Pirmā esot bijusi **Marija Sibilla Meriana** (*Maria Sibylla Merian*, 1647–1717) no Vācijas, bet Latvijā F. Līniga noteikti bija un “mūžu mūžos” paliks pirmā. 1847. gadā viņa aizbrauca uz Vāciju, kur 1855. gada 7. jūnijā Drēzdenē mira.

Benjamins Augusts Gimmertāls [67, 68, 69] dzimis 1779. gada 9. jūnijā Citavā Vācijā, kur arī ieguva pirmo izglītību. 30 gadu vecumā viņš ar kājām no Karalaučiem (vēlākās Kēnigsbergas, tagad Kaļiņingrada) atnāca uz Rīgu. Strādāja par skolotāju, vēlāk par grāmatvedi, vienlaikus pašmācības ceļā ieguva zināšanas entomoloģijā. 1829. gadā viņš iestājās Maskavas Dabaspētnieku biedrībā (*Московское общество испытателей природы*), bet 1942. gadā kļuva par Štetinas (tagad Ščecina) Entomologu biedrības (*Entomologischer Verein zu Stettin*) biedru. 1845. gada 27. martā pēc B. A. Gimmertāla iniciatīvas tika nodibināta Rīgas Dabaspētnieku biedrība (*Naturforschenden Vereins zu Riga*). Viņš kļuva par biedrības vicedirektoru. No 1848. gada viņš sāka strādāt par paša izveidotā biedrības muzeja un bibliotēkas pārzini. Diemžēl tā paša gada jūlijā viņš saslima ar holēru un 21. jūlijā mira. Tika apglabāts masu kapā kopā ar citiem epidēmijas upuriem (apmēram 2000). Visu savu īpašumu viņš novēlēja RDB. B. A. Gimmertāls pētīja galvenokārt divspārņus (*Diptera*), bet publicēja rakstus arī par vabolēm (*Coleoptera*), zāglapsenēm (*Tenthredinoidea*) un cikādēm (*Auchenorrhyncha*).

Francs Zintenis [70] dzimis 1835. gada 27. augustā Altenā (Desavā-Roslavā (*Dessau-Roßlau*)) Vācijā. Sākumizglītību viņš ieguva Desavā un Cербstē (*Zerbst*), pēc tam Bonnā un Berlīnē studēja filoloģiju un ģermānistiku. Vēlāk apmetās uz dzīvi Baltijā, no sākuma Veru (*Werro* – pilsēta tagadējās Igaunijas DR), kur 1861. gadā apprecējās ar **Jūliju fon Horšelmani** (*Julia Mathilde Antonie von Hörschelmann*, 1843–1914), 1866. gadā pārcēlās uz Tērbatu (*Dorpat*), kur strādāja par skolotāju Aleksandra I Valsts ģimnāzijā, tomēr pēc Baltijas rusifikācijas no šī

amata bija spiests atteikties, jo nepārvaldīja krievu valodu. Turpmāk pasniedza tikai privāttundās. Neskatoties uz to, ka pēc izglītības bija filologs, viņš jau no bērnības interesējās par dabaszinātnēm, īpaši entomoloģiju. Entomoloģiskās intereses saistījās galvenokārt ar divspārņiem (*Diptera*) un tauriņiem (*Lepidoptera*). Par šīm kukaiņu grupām viņš publicējis 79 zinātniskus darbus [71]. Kļuvis par Tērbatas Dabaspētnieku biedrības (*Dorpatier Naturforscher Gesellschaft*) biedru (1871), viņš 30 gadus (1878–1908) bija biedrības muzeja zooloģijas kolekciju konservators un fondu glabātājs. Korespondētājbiedra statusā no 1891. gada viņš darbojās arī RDB. Pasliktinoties veselībai, viņš aizbrauca (1909) dzīvot pie dēla uz Ventspili (*Windau*), kur 1911. gada 2. februārī mira.

Interesanta, bet dramatiska ir muzejā izstādītā Indijas ziloņa galvaskausa un ziloņa sirds vēsture.

Pēc grāmatas “Mans mīļais zooloģiskais dārzs” [3] (2012)

Pirmais zilonis Rīgas Zooloģiskā dārza biedrības īpašumā nonāca 1912. gadā – tā bija astoņus gadus veca Indijas ziloņmāte Mērija (vēlāk mīļi dēvēta par Meri), kura svāra pieauguma un pārmērīgās patstāvības dēļ vairs nav bijusi piemērota cirka vajadzībām, tāpēc uzdāvināta zooloģiskajam dārzam. Nākamā gada janvārī ziloņu dāmai pievienojās 4 gadus vecs ciltsbrālis Joma, bet abu milzeņu dzīves sākums Rīgā nav bijis viegls – iesākumā tie mitinājušies pērtiķu mājā, tad ugunsgrēks tos licis pārvietot uz neapkurināmu šķūnīti, pēc tam abi dzīvojuši siltā garāžā, un tikai pēc pāris mēnešiem abi atgriezušies vasaras aplokā zoodārzā.

1914. gada sākumā bija gatava ziloņu māja, un abi ziloņi izraisījuši milzīgu publikas interesi, kuri neredzētos dzīvniekus vēlējušies gan aplūkot, gan pabarot un pavērot abu atraktīvās rotaļas. Tiesa gan, ne visiem zooloģiskā dārza apmeklētājiem bijuši miermīlīgi nolūki – 1914. gadā toreizējais Aleksandra II ģimnāzijas audzēknis Mariss Vētra (1901–1965), kurš vēlāk kļuva par populāru dziedātāju, kopā ar draugu devies uz zoodārzu izklaidēties, un abi šāvuši pa ziloņiem. “Rīgas zvēru dārzā ar montekristo² kopīgi apšaudījām lielos biezāžus. Ziloņi par mums neuztraucās, paskurināja ādu apšaudītās vietās un – smaidīja. Uztraucās vecs krievu gorodovojs, atņēma ieročus un padzina no medību laukiem,” mūžā nogalē grāmatā “Rīga toreiz” [72] atzinies Mariss Vētra.

Par ziloņu likteni pēc zoodārza neafišētās slēgšanas 1917. gada rudenī un nākamajos gados ļaudis runāja daudz un dažādi. Visvairāk tenkoja, ka dzīvnieki apēsti. Precīzus pierādījumus gan nesniedza neviens. Tomēr 1937. gada 25. augusta laikrakstā “Brīvā Zeme” negaidīti, jo kopš tā laika bija pagājuši 20 gadi, parādījās publikācija “Kas noēda bijušā Rīgas zooloģiskā dārza ziloņus”. Tajā apgalvots, ka Mērija un Joma “nobeigti tepat un gaļa apēsta”. Laikraksts polemizēja ar *Königsberger Tageblatt* līdzstrādnieka apgalvojumu, ka “ziloņi noēsti visos pilsētas ēdienu namos

² Montekristo – mazkalibra šautene (*aut.*).

un virtuvēs”. Ziņas par ziloņu nokaušanu Rīgā netieši uzejamas 1922. gada 13. jūnija “Jaunākajās Ziņās”. Rakstā par 2. starptautisko rūpniecības izstādi Rīgā teikts, ka pirmo vietu Liepājas paviljonā ieņēmusi ādu rūpnīca “Korona”.

“Starp citu, fabrika izģērējusi 2 ziloņu ādas, kuras ņemtas no Rīgas Zooloģiskā dārza nonāvētiem iemītniekiem – ziloņiem Meri un Joma. No pirmā izstādīta tikai ģērēta galvas āda, bet no otrā – visa āda. Daļa no Meri ādas izlietota dīvāna apšūšanai, kurš turpat arī izstādīts. Abu ziloņu ādas ģērēšana aizņēmusi vairāk kā gadu, un to biežums vietām sasniedz 1–1,5 collas.”

To, ka abu ziloņu noslaktēšana notikusi Sarkandaugavas lopkautuvē, pierāda arī vēlāko gadu sarakste starp Latvijas Augstskolas (turpmāk LA) Veterinārmedicīnas fakultātes dekānu prof. **Ludvigu Kundziņu** (1855–1940) un Rīgas valdi 1922. gadā, kas apliecina, ka Rīgas pilsētas valdei padotās Kautuves direkcijas pārziņā atradās divi ziloņu skeleti. Rīgas valdes loceklis **Klāvs Lorencs** (1885–1971), kurš ar šo jautājumu nodarbojās, ierosināja arī otru skeletu ziedot LA. Par to pilsētas tēviem atbildes vēstulēs sirsnīgi pateicās toreizējais LA rektors **Ernests Felsbergs** (1866–1928) un SAEZI direktors prof. **Naums Lebedinskis***. Par dāvinājumu saņemšanu informēja 1923. gada 17. janvāra augstskolas laikraksts “Students”.

Par to, kā Meri un Joma nonākuši Sarkandaugavas lopkautuvē, precīzu liecību nav, bet iespējams, ka viņus ar kājām caur Ķeizarmežu uz pilsētas kautuvi vedis ilggadējais kopējs, kurš bijis arī liecinieks savu mīluļu slepkavībai. Vienīgās šī notikuma liecības mūsdienās ir Mērijas galvaskauss un sirds Rīgā, LU ZM, kā arī Jomas galvaskauss un kauli Jelgavā, LLU Veterinārmedicīnas fakultātē.

3. attēls. Mērijas galvaskauss LU Zooloģijas muzejā Rīgā. Uģa Piterāna foto

4. attēls. Jomas galvaskauss LLU Veterinārmedicīnas fakultātē Jelgavā. Gunāra Pētersona foto

Pēc kara muzeja krājumi ilgu laiku netika papildināti. Tikai pēc oficiālu štata vietu izveidošanas darbs ievērojami aktivizējās. Materiāls tika ievākts ne tikai Latvijā, bet atvests arī no ikgadējām studentu tālajām praksēm dažādos PSRS

nostūros. Materiāla ievākšanā piedalījušies daudzi bijušie Bioloģijas fakultātes studenti – vēlāk pazīstami biologi, piemēram, zoologi Jānis Brikmanis (dz. 1940), Inga Eipurs (1941–1998), Elga Parele (dz. 1938), Gunārs Daija (dz. 1938), Varis Liepa (1940–2015), ģenētiķis Jēkabs Raipulis (dz. 1939) u. c. Ar ihtioloģiskiem materiāliem muzeja kolekcijas tika papildinātas ar tālbraucēja kapteiņa Harija Līdaka (1934–2008) – doc. Ritas Eglītes brāļa – vadītās kuģa komandas pūlēm. 1965. gadā Bioloģijas fakultātes neklātienas nodaļā iestājās Gaļina un Valentīns Sevastjanovi, kuri dzīvoja Murmanskā un strādāja Murmanskas Jūras bioloģijas institūtā (*Мурманский морской биологический институт*). Studiju laikā viņi muzeja krājumus papildināja ar vērtīgiem Barenca jūras faunas pārstāvjiem. Vērtīgus eksponātus (adatādaiņus (*Echinodermata*), koraļļus (*Anthozoa*), sūkļus (*Porifera*) u. c.) no Klusā un Indijas okeāna jūrām muzejam sūtīja Aldis Slaņķis. 1974. gadā muzejs iegādājās plašu prof. Edgara Ozola jātnieciņu (*Ichneumonidae*) kolekciju, bet 1977. gadā izcilu vaboļu (*Coleoptera*) kolekciju muzejam dāvināja bijušais muzeja laborants Viktors Šmits*. Arī pēc muzeja līdzstrādnieka Vilhelma Tumša* aiziešanas pensijā viņa savāktā dzelējplēvspārņu (*Aculeata*) etalonkolekcija palika muzejā. Savukārt pēc Zooloģijas katedras docenta Māra Šternberga pārgrāšanās 1996. gadā muzejā nonāca arī lielākā daļa no viņa Latvijas zirnekļu (*Aranei*) kolekcijas. Vairāku pēdējo desmitu gadu laikā tika atjaunota un paplašināta putnu (Valdis Roze* Zooloģijas muzejam izgatavoja 282 putnu izbāzeņus) un zidītāju ekspozīcija. Papildināta tiek arī muzeja gliemju (*Mollusca*) kolekcija.

5. attēls. Aldis Slaņķis (20. gs. 70. gadu sākums); Viktors Šmits (20. gs. 70. gados); Vilhelms Tumšs (20. gs. 70. gados); Māris Šternbergs (20. gs. 80. gadi)

Aldis Slaņķis dzimis 1940. gada 22. janvārī Rīgā. Pēc Teikas vidusskolas beigšanas studēja LVU Bioloģijas fakultātē (1957–1962). Pēc tās beigšanas A. Slaņķis sāka strādāt Baltijas jūras valstu Zivsaimniecības pētniecības institūtā. 1963. gadā viņš iestājās aspirantūrā PSRS ZA K. Skrjabina vārdā nosauktajā Vissavienības Helmintoloģijas institūtā, kur veica pētījumus entomohelmintoloģijā, pētot egļu mizgraužu parazitārās nematodes. 1968. gadā tur arī aizstāvēja disertāciju bioloģijas zinātņu kandidāta grāda iegūšanai. Īsu brīdi bija ZM vecākais laborants, bet 1969. gadā

pārcēlās uz Vladivostoku, kur strādāja par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku Klusā okeāna Zivsaimniecības institūtā (*Тихоокеанский институт рыбного хозяйства*). Piedalījās ekspedīcijās Indijas un Klusajā okeānā, no kurām materiālus sūtīja arī ZM. Ekspedīcijās pētīja okeānu organismu ekoloģiju un to savstarpējo mijiedarbību. Atgriezies Latvijā, 1974. gadā sāka strādāt LVU Bioloģijas fakultātes Zooloģijas un ģenētikas katedrā. Lasīja lekciju kursu “Ekoloģija un apkārtējās vides aizsardzība”, vadīja studentu vasaras prakses. Veica pētījumus zivju parazitoloģijā. Alda Slaņķa intensīvā, radošā pētnieka un pedagoga dzīve aprāvās 35 gadu vecumā 1975. gada 20. oktobrī pēc neveiksmīgas galvas smadzeņu ļaundabīgā audzēja operācijas.

Edgars Ozols [73, 74] dzimis 1899. gada 4. aprīlī Cēsu apriņķī, Priekuļos, skolotāju ģimenē. Beidza Priekuļu pamatskolu, tad mācījās Cēsu reālskolā. Pēc tam (1920–1928) studēja LU Matemātikas un dabaszinātņu fakultātes Dabaszinātņu nodaļā. Jau no 1919. gada strādāja Baltijas bioentomoloģiskajā stacijā Priekuļos, vēlāk (1923–1929) – Latvijas Augu aizsardzības institūtā Rīgā par laborantu. No 1929. līdz 1960. gadam E. Ozols bija Latvijas Augu aizsardzības institūta (gadu gaitā daudzkārt mainījies tā nosaukums) direktors. Līdztekus darbam augu aizsardzībā E. Ozols no 1944. līdz 1967. gadam LLA Zooloģijas un entomoloģijas katedrā strādāja par vecāko lektoru, tad docentu, bet no 1959. gada – par profesoru. Veikto pētījumus un iegūtās zināšanas E. Ozols apkopoja monogrāfijā “Lauksaimniecības entomoloģija” [75], par kuru ieguva bioloģijas zinātņu doktora grādu (monogrāfija pieredzēja trīs izdevumus: 1948., 1963. un 1973. gadā). Viņš publicēja arī 36 rakstus par jātnieciņiem (*Ichneumonidae*) – ar šo parazitisko plēvspārņu pētījumiem viņš bija labi pazīstams pasaules zinātnieku aprindās. Aprakstot zinātnei jaunus jātnieciņu taksonus (Latvijai aprakstījis 11 sugas un 4 ģintis), E. Ozols nosaukumos izmantojis arī ar Latviju (*latvicus*, *kandavensis*, *edolensis*) saistītus vai ar Latviju saistītu zinātnieku vārdus [77] (*kawalli* – Puzes “kukaiņu” mācītāja **Johana Heinriha Kavala** [76, 77] (*Johann Heinrich Carl Kawall*, 1799–1881), *zirnitsi* – entomologa **Jāņa Zirniša** (1893–1960) vārdu). 1951. gadā E. Ozols nodibināja Vissavienības Entomologu biedrības Latvijas nodaļu (tagad Latvijas Entomologu biedrība) un bija tās pirmais priekšsēdētājs (1951–1967). Miris 1967. gada 23. janvārī.

Māris Šternbergs [78] dzimis 1940. gada 13. jūlijā Rīgā. Pēc LVU Bioloģijas fakultātes beigšanas 1964. gadā viņš 3 gadus zinātnisko darbu strādāja Padomju Savienības ziemeļos, tad atgriezās Latvijā un kļuva par Latvijas ZA Bioloģijas institūta zinātnisko līdzstrādnieku (1967–1991), bet, sākot ar 1991. gadu, viņš bija docents LU Bioloģijas fakultātes Zooloģijas un ģenētikas katedrā. Bioloģijas zinātņu kandidāta grādu viņš ieguva 1972. gadā Ļeņingradā, aizstāvot disertāciju par Latvijas knišļu (*Simuliidae*) faunu un ekoloģiju. Tomēr vislielākā viņa aizraušanās bija zirnekļi (*Aranei*), diemžēl apkopojošu monogrāfiju par Latvijas zirnekļiem M. Šternbergs uzrakstīt nespēja. Viņa dzīve aprāvās Moricsalas rezervāta apmeklējuma laikā Usmas ezerā 1996. gada 10. augustā. Tieši Moricsalas izpētei viņš bija veltījis savas dzīves pēdējos 20 gadus. M. Šternbergs bija kaislīgs makšķernieks, viņš aizrāvās ar kaktusu audzēšanu (kādu laiku vadīja Rīgas Dārzkopības un biškopības biedrības Kaktusu audzētāju sekciju) un turēja dažādus neparastus dzīvniekus (čūskas, putnuzirnekļus, prusakus, degu u. c.).

6. attēls. Zooloģijas muzeja ekspozīcija 2017. gadā. Aivara Petriņa foto

Pēc LU Muzeja reorganizācijas (2018) LU ZM štata darbinieku skaits samazinājies līdz vienam cilvēkam, tāpēc tālākās muzeja eksistences un krājuma saglabāšanās perspektīvas ir neskaidras. 2020. gada maijā LU Zooloģijas muzejs svinēja 100. gadskārtu.

VĒRES

1. Piterāns A., Piterāns U. Latvijas Universitātes Zooloģijas muzejs. No: *LU Raksti*. 815. sēj. Rīga: Latvijas Universitāte, 2017, 178.–199. lpp.
2. Matrozis R. Latvijas ornitoloģijas nozīmīgi notikumi un jubilejas 2014. gadā. *Putni dabā*, 2014, Nr. 1, 26.–32. lpp.
3. Hrščenoviča E., Leimane D., Īvāns D. *Mans mīlais zooloģiskais dārzs*. Rīga: RNZD, 2012. 303 lpp.
4. Матрозис Р. Жизнь и деятельность орнитолога и таксидермиста Фердинанда Штола (1874–1966). *Русский орнитологический журнал*, том 22, № 842, 2013, с. 249–257.
5. Vimba E. Dabas pētniekam Ferdinandam Erdmanim Štolam – 130. No: *Daba un Vēsture 2009*. Rīga: 2008, 113.–117. lpp.
6. Матрозис Р. Орнитологическая деятельность и судьба лифлянского барона Гаральда фон Лоудона (1876–1959). *Русский орнитологический журнал*, 2013, том 22, № 855, с. 641–662.
7. Matrozis R. Baltvācu ornitologam Haraldam Loudonam – 130. *Putni dabā*, 2006, Nr. 16.1, 17.–23. lpp.
8. Matrozis R. Nozīmīgi notikumi un jubilejas 2007. gadā. *Putni dabā*, 2007, Nr. 1, 31.–32. lpp.
9. Matrozis R. Latvijas ornitoloģijas nozīmīgi notikumi un jubilejas 2016. gadā. *Putni dabā*, 2016, Nr. 1, 32.–37. lpp.
10. Matrozis R. Putnu dullais Lizdēnu barons Loudons. *Vides Vēstis*, 2016, Nr. 2 (159), 32.–37. lpp.
11. Рахилин В. К. Вклад барона Г. В. Лоудона в организацию кольцевания и изучения птиц России. *Кольцевание и мечение птиц в России и сопредельных государствах 1988–1999 гг.*, 2002, с. 45–60.
12. Aigare V. Kārli Griguli atceroties. No: *Dabas un vēstures kalendārs 1973*. Rīga: Zinātne, 1972, 321.–323. lpp.

13. Baltvilks J. Tik skanīgs, putnu sadziedāts, mūžs (ornitologam Kārlim Grigulim 16. februārī – 100). No: *Dabas un vēstures kalendārs 1984*. Rīga: Zinātne, 1983, 168.–170. lpp.
14. Eipure M. Nepraktiskais latvietis Kārlis Grigulis. *Ogres Vēstis*, 2004, 12. marts.
15. Eipure M. Svilpo kā strazds, nav strazds. No: *K. Grigulis. Putnu dienas*. Rīga: Annele, 2005, 270.–284. lpp.
16. Matrozis R. Kārļa Griguļa ieguldījums Latvijas putnu faunas izpētē. *Putni dabā*, 2014, Nr. 2, 43.–48. lpp.
17. Osmanis J. Spārnotais mūžs. No: *K. Grigulis. Zilītes dziesma*. Rīga: Liesma, 1974, 5.–9. lpp.
18. Purvišķe M. Kārlim Grigulim 110. *Daba un Muzejs*, 1994, Nr. 5, 14.–15. lpp.
19. Strazds M., Krams I. Saruna ar Kārli Vilku. 1. daļa. Putnu skaita pārmaiņas gadsimta garumā. *Putni dabā*, 2006, Nr. 16.2, 16.–20. lpp.
20. Gulbe I. Saruna ar Kārli Vilku. 2. daļa. Atmiņas par purviem un purvu putniem. *Putni dabā*, 2007, Nr. 2–3, 26.–30. lpp.
21. Matrozis R. Ornitologam Kārlim Vilkam – 110. *Putni dabā*, 2010, Nr. 3–4, 56.–63. lpp.
22. Vilks K. *Atmiņas par putniem*. Rīga: Zinātne, 1986, 152 lpp.
23. Matrozis R. Dabas pētniekam Georgam Lejiņam – 100. *Putni dabā*, 2014, Nr. 3, 42.–48. lpp.
24. Viksne J. Georgs Lejiņš (31.07.1914.–13.06.1994). *Putni dabā*, 1995, Nr. 5.1, 67.–68. lpp.
25. Matrozis R. Latvijas ornitoloģijas nozīmīgi notikumi un jubilejas 2010. gadā. *Putni dabā*, 2010, Nr. 1–2, 52.–56. lpp.
26. Viksne J. Jānis Baltvilks (24.07.1944.–04.10.2003.). *Putni dabā*, 2003, Nr. 13.3, 2.–3. lpp.
27. Matrozis R. Latvijas ornitoloģijas nozīmīgi notikumi un jubilejas 2013. gadā. *Putni dabā*, 2013, Nr. 1, 27.–31. lpp.
28. Eipure M. Bijušajam Franču liceja skolotājam un ievērojamam dabas pētniekam Jānim Zaikovam – 100. *Izlītība un Kultūra*, 2003, Nr. 25, 13. lpp.
29. Pētersons P. Jāni Zaikovu atceroties. *Literatūra un Māksla*, 1993, 21. maijs, 11. lpp.
30. Vimba E. Jāni Zaikovu pieminot. *Universitātes Avīze*, 2003, Nr. 17, 3. lpp.
31. Матрозис Р., Шергалин Е. Э. Янис Зайковс (1903–1942) – забытый латвийский оолог, просветитель и педагог. *Русский орнитологический журнал*, 2016, том 25, Экспресс-выпуск 1357, с. 4165–4171.
32. *Es viņu pazīstu: latviešu biogrāfiskā vārdnīca*. Ž. Unāma redakcijā. Rīga: Biogrāfiskā arhīva apgāds, 1939, 562. lpp.
33. Opmanis K. Ein Beitrag zur Kenntnis der Aphidenfauna Lettlands. No: *LU Raksti. 18. sēj.* Rīga: Latvijas Universitāte, 1928, 387.–538. lpp.
34. Pilāte D. Latvijas Dabas muzeja konhiliju kolekcijas vēstures apskats. *Daba un Muzejs*, 1994, Nr. 5, 9.–12. lpp.
35. Pilāte D. Gliemežvāku klejojumi. No: *Dabas un vēstures kalendārs 1996*. Rīga: Zinātne, 1995, 133.–135. lpp.
36. Rudzīte M. Pārskats par Latvijas malakofaunu: muzeju kolekcijas un pētījumu vēsture. *Daba un Muzejs*, 1996, Nr. 6, 81.–84. lpp.
37. Rudzīte M. (2000) Malakoloģiskie pētījumi un gliemju kolekcijas Rīgas muzejos. No: *Dabas un vēstures kalendārs 2001*. Rīga: Zinātne, 180.–184. lpp.
38. Rudzīte M. Latvijas malakofaunas vēsturiskie materiāli vietējos un citvalstu muzejos. No: *LU Raksti. 639. sēj.* Rīga: Latvijas Universitāte, 268.–276. lpp.
39. Boettger C. R. Hans Schlesch (1891–1962). *Arch. Molluskenkunde*, 1963, 92, 1/2, pp. 59–61.
40. Schlesch H. Zur Kenntnis der Molluskenfauna des Ostbaltikums mit Berücksichtigung der in Lettland vorkommenden Arten. *Korrespondenzbl. Naturf. Ver. Riga*, 1927, 59, pp. 92–126.

41. Schlesch H. Die Land- und Susswassermollusken Lettlands mit Berücksichtigung der in den Nachbargebieten vorkommenden Arten. *Korrespondenzbl. Naturf. Ver. Riga*, 1942, 64, S. 245–360.
42. Sirojs G. Ko atgādina austere? *Rīgas Balss*, 1965, 27. marts.
43. Ansabergs F. Dr. med. Ādams Butuls †. *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*, 1939, Nr. 1, 60.–63. lpp.
44. Butuls K. Tēva piemiņai. *LĀZA Apkārtraksts*, 1961, Nr. 69, 11.–12. lpp.
45. Kreicbergs V. Ādams Butuls (1860–1938) un Kristaps Morbergs (1844–1928). *Universitas*, 1994, Nr. 73, 34.–36. lpp.
46. Sluka D. Atskats uz žurnāliem “Daba” un “Daba. Zinātne”. *Latvijas Daba*, 1998, Nr. 12, 66.–70. lpp.
47. Vimba E. Pirms 75 gadiem sāka iznākt žurnāls “Daba”. No: *Dabas un vēstures kalendārs '99*. Rīga: Zinātne, 1998, 236. lpp.
48. Vimba E. Pirms 65 gadiem sāka iznākt žurnāls “Daba un Zinātne”. No: *Dabas un vēstures kalendārs '99*. Rīga: Zinātne, 1998, 230.–231. lpp.
49. Eipure M. Botāniķim Paulam Galeniekam – 100. *Daba un muzejs*, 1991, Nr. 3, 22.–23. lpp.
50. Berga I., Grosvalds I. Biologam profesoram Paulam Galeniekam – 120. No: *RTU Zinātniskie raksti. 8. sēr. Humanitārās un sociālās zinātnes. Zinātņu un augstskolu vēsture. 18. sēj.* Rīga: RTU, 2011, 88.–90. lpp.
51. Vimba E. Botāniķim Paulam Galeniekam 23. februārī – 100. No: *Dabas un vēstures kalendārs 1991*. Rīga: Zinātne, 1990, 63.–66. lpp.
52. Vimba E. Kārlis Ābele – zinātnes darbos. *Latvijas Vēstnesis*, 1996, 29. augusts, 7. lpp.
53. Eggers F. Erinnerungen an Julius von Kennel. *Korresp. Bl. Naturf.-Ver. Riga*, 1942, 64, S. 1–14.
54. Kennel J. v. *Lehrbuch der Zoologie*. Stuttgart: Ferdinand Enke, 1893, 678 p.
55. Чигринский М. Ф. Воспитанник Тартуского университета врач А. К. Мольтрехт – исследователь Дальнего Востока. В кн.: *О развитии медицины и физкультуры в Тартуском университете. Вопросы истории Тартуского университета*, 1983, 15, с. 143–152.
56. Kvaskova V., Pētersone V. *Kurzemes literatūras un mākslas biedrībai 180*. Rīga, 1996, 42 lpp.
57. Stradiņš J. *Kurzemes Literatūras un mākslas biedrība (1815–1939) – zinātņu akadēmijas aizsākums Latvijā. Referāts Latvijas ZA Rudens pilnsapulcē (24.11.2005.)*.
58. Sabiedrisko lietu ministra A. Bērziņa 1939. gada 4. novembra lēmums Nr. 2548 par Kurzemes literatūras un mākslas biedrības darbības slēgšanu. LVVA, 3724. f., 1. apr., 6243. l., 28. lp.
59. Biedrību likvidācijas komitejas 1940. gada 21. novembra paziņojums Nr. 13/1 par likvidētās Kurzemes literatūras un mākslas biedrības un Kurzemes provinciālmuzeja nekustamā īpašuma nodošanu Izglītības Tautas Komisariāta rīcībā. LVVA, 3724. f., 1. apr., 6243. l., 28. lp.
60. Anon. Mitau, vom 8. september. *Libausches Wochenblatt*, 1834, 75.
61. Anon. Zweihundert ein und fiebzigste Sigung der Curlandischen Gesellschaft fur Litteratur und Kunst. Mitau, am 5. april. *Das Inland*, 1839, S. 252–254.
62. Fuller E. Paradise Parrot *Psephotus pulcherrimus*. No: *Lost Animals*, 2013, pp. 78–86.
63. Baltača I. E. Latvijas dabaszinātnisko muzeju aizsākumi un Latvijas Dabas muzejs. *Daba un Muzejs*, 1994, Nr. 5, 16.–23. lpp.
64. Nolcken J. H. W. (1868–1871) Lepidopterologische Fauna von Ehstland, Livland und Kurland. *Arbeit. Naturf. Ver., Neue Folge*, H. 2, S. 1–294, H. 3, S. 295–465, H. 4, S. 465–849.
65. Bauere I. Pirmā Latvijas tauriņpētniece – Frederike Lienige. *Vides Vēstis*, 2015, Nr. 6 (157), 30.–31. lpp.

66. Lienig F. Systematisches Verzeichnis der Schmetterlinge Kurlands und Livlands. *Sendungen der Kurland. Ges. f. Lit. u. Kunst*, 1840, I, S. 116–119. Auch in: Isis, III u. IV, 1846 (mit Anm. v. P. C. Zeller), S. 175–302.
67. Neese N. Biographische Notizen über B. A. Gimmerthal. *Korrespondenzbl. Naturf. Ver. Riga*, 1949, 3, S. 117–123.
68. Spuris Z. Benjaminu Augustu Gimmertālu (1779–1848) atceroties. *Latvijas Entomoloģijas Arhīvs*, 1997, Nr. 4, 49.–51. lpp.
69. Tumšs V. Benjaminu Augusta Gimmertāla dzelējplēvspārņu (*Hym., Aculeata*) kolekcija LVU Bioloģijas fakultātes Zooloģijas muzejā. No: *Zooloģijas Muzeja Raksti*, 1972, Nr. 8, 25.–36. lpp.
70. Дяконовъ А. Франць Зинтенис (Franz Sintenis). No: *Revue Russe d'Entomologie*, 1911, том 11, № 2, с. 310–313.
71. Strand E. Die Zoologischen Publikationen von Franz Sintenis. *Folia zool. hydrobiol.*, 1941, 11, 1, S. 46–53.
72. Vētra M. *Rīga toreiz*. Rīga: Grāmatu draugs, 1955. 328 lpp.
73. Piterāns A. (1998) Entomologam Edgaram Ozolam – 100. No: *Dabas un vēstures kalendārs '99*. Rīga: Zinātne, 1997, 261.–263. lpp.
74. Piterāns A. Profesors Edgars Ozols – Latvijas lauksaimniecības entomoloģijas pamatlicējs. *Tava labākā grāmata par Latviju: Rīga. 3. sēj.* Rīga: Aplis, 2000, 265.–267. lpp.
75. Ozols E. *Lauksaimniecības entomoloģija*. Rīga: LVI, 1948. 406 lpp.
76. Bauere I., Tooma A. Vācbaltu pētnieki atklāj Moricsalas dabas bagātības. *Vides Vēstis*, 2016, 40.–45. lpp.
77. Daija G., Piterāns A. Godinot latviešu zinātniekus. No: *Dabas un vēstures kalendārs 2000*. Rīga: Zinātne, 1999, 163.–165. lpp.
78. Spunģis V. Māris Šternbergs (in memoriam). *Latvijas Entomologs*, 1996, Nr. 35, 4. lpp.

Summary

The most valuable part of every museum consists of the exhibits and collections that a museum has in its possession. Each exhibit and collection usually holds a fascinating history of its origins or harbours interesting details about the author of said exhibits and collections. The collections of the University of Latvia (UL) Museum of Zoology are no exception and their history often dates back as early as to the 19th century.

This article provides a detailed insight into the history of collections in possession of the UL Museum of Zoology that includes unique exhibits like molluscs of Ādams Butuls, tropical bird collections of Baron Apollonius von Maltitz and various insect exhibits. Collections that are not open for public viewing also contain many gems – butterflies and moths collected by Baron Johann H. W. Nolcken, ichneumon wasps compiled by Edgars Ozols, bird skins contributed by Baron Harald von Loudon, and many others. In total, the UL Museum of Zoology has more than 50 different collections in its possession.

After reorganization of the Museum of the University of Latvia in 2018, the Museum of Zoology is left with only one staff member. The future of the museum and its extraordinary collections remains unclear.

Keywords: zoology, Ā. Butuls, A. Maltitz, J. Nolcken, E. Ozols, H. Loudon.